

AMERIKÁBAN MIÉRT VÖRÖS?

A vörös színt az antocián nevű pigment adja, mely a klorofill lebomlásakor termelődik. Érdekes, hogy Amerikában és Ázsiában az őszi erdő színe vörös, míg Európában sárga. A tudósok szerint Amerikában a vörös lombú fák így védekeznek a rovarok ellen. Európában olyan fák maradtak fenn az evolúció során, melyek bírták a hideget és nem voltak kártevők, így nem volt szükségük a vörös színt adó antocián termelésére.

SZÍNES ŐSZ csodás élmények

Véget ért a nyár, elkezdődött az iskola és az óvoda, és ezzel együtt elérkezett a gyűjtögetés ideje is.

Ha van az iskola udvarán, vagy útban hazafelé vadgesztenye, akkor hirtelen súlyosabbak lesznek az amúgy sem könnyű iskolatáskák.

Kincsekkel telnek meg a zsebek és az írásfüzetek is. Gyűlnek a kupacsok, termések, bogyók, színes levelek...

Fontos és nélkülözhetetlen szerzemények az udvarról, a parkból vagy az utcában levő fasor alól, amelyek a hosszú és szürke tél során színes és vidám alkotások alapanyagává válnak.

A felhasználható mennyiséget lényegesen átlépő gyűjteményt és a gyűjtögető szorgalmát egy mókus is megirigyelhetné. Amíg a mókus mogyorót és makkot raktároz a hideg hónapokra, addig a fák is felkészülnek a tél érkezésére. A fákat a nappalok rövidülése, a fény csökkenése és a hideg érkezése figyelmezteti,

hogy eljött a lombhullás ideje. A levelek elszíneződnek, lehullnak, és ezzel megmenetik a fát a kiszáradástól.

Használjátok ki a napsütéses őszi napokat és menjetek sétálni az erdőbe vagy egy arborétumba, parkba. Ugorjatok bele egy nagy kupac színes falevélbe. Találtok a kupacban sárgát, barnát, narancsot, vöröset...

Ezek a színeket adó pigmentek (a karotin narancsszínű, a xantofill sárga) a levelekben voltak egész nyáron, csak a zöld színt adó klorofill eltakarta őket. Ősszel a klorofill termelése leáll és lebomlik, így előtűnnek a sárga és a narancs árnyalatok.

Szakács-Nagy Zsuzsa

Alkotások őszi kincsekből

A begyűjtött színes leveleket, terméseket az alábbi alkotások készítésére használd.

1. Az ősz színei csokor a kertből. Szedd egy csokorba a késő őszi virágokat – krizantém, büdöske stb. –, dekoráld bangita bogójával, borostyánnal és babérmeggy-levelekkel. A szobádba csalogatja az őszi napsugarat és jókedvre deríti lakóját.

2. Szörnyecskek levelekből, vadgesztenye szűrős gubójából. Készíts vadgesztenyeszoknyás, vadszőlőgalléros boszorkányt galagonyaszemmel, és tökmagszemű vörös köpenyes kövér fickót, vagy amit csak elképzelni tudsz. Ha sok szép színes levelet gyűjtöttél, akkor ereszsd szabadon a fantáziádat és készítsd el a szűrős gubófejű szörnyecskek egész családját.

3. Bagoly és más madarak préselt levelekből. Ha könyveidet, füzeteidet megpakoltad szebbnél szebb színes levelekkel, akkor száradás után készülhetnek a levélképek. A kipréselt, lapos leveleket bátran vágd ollóval és ragaszd fel egy kartonra,

melyre először felrajzoltad a körvonalakat. A bagoly szemének kotyogós szemet is használhatsz.

4. Márton-napi leveles lámpás. Két réteg sütőpapír közé tedd a leveleket, melyeket egy kartonból kivágott keretre tűzőgéppel rögzíthetsz. A sütőpapír nem fog meggyúlni, de azért óvatosan használd. A mécsest tedd egy kis befőttesüvegbe és erre tedd rá a levelekkel kidekorált lámpást. Igazi szépségére csak teljes sötétségben derül fény.

ÜLTESS, HOGY ALKOTHASS!

Ha az őszi alkotásokhoz szeretnél a saját kertedből is gyűjteni alapanyagokat, akkor a következő fákat, bokrokat ültesd el.

- **Kányabangita** (*Viburnum opulus*)
3-4 méteres cserje, ősszel élénkvörös levelekkel, piros bogókkal örvendeztet meg, árnyékos kertbe is ültethető.
- **Tűzjuhar** (*Acer ginnala*)
3-5 méter magas bokorfa, ősszel vörös lombbal.
- **Ámbrafa** (*Liquidambar*)
8-12 méter magas szoliter díszfa, ősszel a lombszíne narancsos, később bordó lesz, enyhén savanyú földbe ültesd.
- **Amerikai kőris** (*Fraxinus 'Raywood'*)
10-15 méter magas, nagy árnyékot adó lombos fa, ősszel gyönyörű bordó levelekkel.
- **Cserszömörce** (*Cotinus coggygria*)
3 méteres cserje, létezik egész évben bordó levelű fajtája is, de az alapfaj csak ősszel lesz narancsos színű, majd vörös.
- **Vadszőlő** (*Parthenocissus*)
Minden bizonnyal az ősz legszínesebb kúszónövénye. A narancs árnyalataitól a sötétvörösre pompázik, kerítés mellé, vagy eltakarni szánt épület elé ültesd.

